

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАГІСТРІВ – ПЕДАГОГІВ

Постановка проблеми. Сучасний стан розвитку суспільства характеризується інтенсивним упровадженням інформаційних технологій у всі ланки його життєдіяльності, в тому числі й в освіту. Відповідно, це зумовлює широкий доступ до високоякісних даних, розширює можливості одержання, зберігання та розповсюдження інформації, що впливає на організацію і здійснення навчального процесу у ВНЗ. Особливого значення набуває інформаційна підготовка студентів на освітньо-кваліфікаційному рівні «магістр», коли значна частина навчання, дослідження здійснюються студентами самостійно. Це зумовлене тим, що студенти магістратури вже мають певну спеціальність, базові знання й уміння з інформаційних технологій. Окрім цього, необхідно враховувати ще й той факт, що до однієї академічної групи входять студенти різних професійних сфер.

Тому формування інформаційної компетентності студентів магістратури є актуальним і значно впливає на рівень їхньої фахової та наукової підготовки.

Аналіз попередніх досліджень свідчить, що інформаційно-комунікаційна компетентність, яку виокремлюють розробники компетентнісного підходу: Є. Зеєр, І. Зимня, Г. Ібрагімов, О. Смолянїнова, І. Фрумін, А. Хуторський та ін., є основною базовою серед ключових компетентностей.

Важливість формування інформаційно-комунікаційних компетентностей майбутніх педагогів пов'язана з інформаційно-комунікаційною природою навчального процесу. Інформаційно-комунікаційна компетентність має надпредметний, загальнонауковий, загальноінтелектуальний характер, а також набір практичних знань, умінь для розв'язку «життєвих задач» [2].

У процесі формування компетентностей важливим є:

- наявність процедури набуття компетентності, що є головною проблемою, з якою зустрінуться педагоги в процесі формування компетентностей;
- постійна необхідність запуску та організації цього процесу в різних навчальних ситуаціях.

Нині вченими накопичено достатньо значний емпіричний і теоретичний матеріал з використанням інформаційно-комунікаційної компетентності в навчальному процесі (В. Биков, Р. Гуревич, Є. Полат, Н. Морзе, О. Спірін, І. Трайнев та ін.). Використання інтерактивних мультимедіа, проектного методу, методу портфоліо, case-методу в навчальному процесі сприяє формуванню інформаційно-комунікаційної компетентності студентів.

Мета статті полягає в розгляді підготовки магістрів-педагогів, формування їхньої інформаційно-комунікаційної компетентності як складової професійної компетентності майбутніх педагогів-магістрів.

Виклад основного матеріалу. Інтегрування української педагогічної освіти в загальноєвропейський та світовий простір вимагає вдосконалення підготовки вчителів та викладачів вищої школи.

Перехід педагогічної школи до ступеневої освіти передбачає оновлення змісту базової педагогічної освіти, а також розробки змісту, форм і методів підготовки магістрів педагогіки на компетентнісній основі.

Магістр – освітньо-кваліфікаційний рівень вищої освіти особи, яка на основі освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» здобула повну вищу освіту; спеціальні уміння та знання, доступні для виконання завдань та обов'язків (робіт) інноваційного характеру певного рівня професійної діяльності, що передбачені для первинних посад у повному виді педагогічної діяльності [1, с. 271-272].

Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, мережі Інтернет та відповідних засобів навчання зумовили їх інтенсивне впровадження в навчальний процес ВНЗ та формування інформаційно-комунікаційної компетентності педагога як складової його професійної компетентності.

Підготовка магістрів педагогіки, формування інформаційно-комунікаційної компетентності передбачає:

- глибокі знання з інформатики, сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), широке застосування засобів ІКТ у навчальний процес;
- уміння створювати і використовувати інформаційні ресурси в навчальному процесі;
- уміння будувати індивідуальну траєкторію навчання в технологічному інформаційному просторі з використанням інноваційних спеціалізованих середовищ;
- здатність до науково-дослідної діяльності, що вимагає творчого підходу з метою одержання нових результатів в освіті, інноваційних підходів, методів і продуктів.

У цілому, процес навчання магістрів має бути спрямованим на формування в студентів загальнокультурних і професійних компетенцій.

Необхідно зазначити, що підготовка магістрів спрямована на подолання неузгодженості між моделлю підготовки магістрів педагогіки і динамікою розвитку предметної галузі з урахуванням потреб сучасного ринку праці, в тому числі і появи нових форм освітніх установ, що пов'язані з інформатизацією суспільства.

Усе це зумовило необхідність формування в педагогів:

- знань характеристик сучасних засобів, способів і методів формування, оброблення, спостереження і передачі інформації; особливості їх використання в навчальному процесі;
- умінь застосовувати сучасні засоби ІКТ для розв'язання задач відповідно до вимог сучасного ринку праці;
- володіння методами розроблення і впровадження засобів ІКТ у різні галузі людського життя.

Виходячи з вищезазначеного, можна виокремити одну з важливих проблем підготовки магістрів педагогіки – забезпечення такого рівня, який забезпечить їм у майбутній професійній діяльності можливість швидко адаптуватися до інновацій у галузі ІКТ, проводити заняття з використанням ІКТ.

Нині у зв'язку з інтенсивним розвитком Інтернету, доступності до інформації в мережі, створюється ілюзорна уява у студентів, що вельми просто одержати знання, вміння та навички для розв'язання предметних задач, що зумовлює умотивованість до самостійної навчально-дослідницької діяльності магістрантів і породжує проблеми засвоєння змісту навчальної дисципліни.

Тому ключовою ланкою створення умов для підготовки магістрів є технологічність навчального процесу, який складається з вивчення окремих дисциплін, зокрема – інформатики (системи, алгоритми, формальні структури, моделі, мови програмування, програми, засоби ІКТ і т. ін.), що дозволяє використовувати педагогічні технології в процесі підготовки магістрів.

Як свідчать дослідження вчених – основний недолік традиційних методик навчання полягає в малій керованості навчальним процесом, суб'єктивною і епізодичною перевіркою засвоєння навчального матеріалу.

У будь-якій педагогічній технології виокремлюють наступні етапи: діагностичний, проектувальний, аналітичний. У процесі проектування технології підготовки магістрів педагогіки виділяють належні бланки навчання, визначають їх послідовність, зміст і види діяльності студентів відповідно до найважливіших компетентностей.

Перший блок здійснюється переважно у формі співбесіди з магістрантами, в межах якого визначаються напрями досліджень і формується індивідуальний освітній маршрут.

Другий блок передбачає самостійну роботу студентів із засвоєння змісту, визначення ІКТ, що використовуються для розв'язання професійних завдань.

Третій блок у межах індивідуальної і групової самостійної роботи студентів реалізує проекти, що орієнтовані на розв'язання професійних педагогічних задач з використанням ІКТ.

Проектна діяльність – це шлях до створення інформаційних моделей, ресурсів, технологій. Мета проектної діяльності – сприяти розвитку професійних і спеціальних компетенцій, сприяти розвитку творчості, використання ІКТ з метою розробки інноваційних освітніх ресурсів.

Завершальним етапом підготовки є аналітичний етап, що включає зовнішню (експертну) і рефлексивну (магістрантами) оцінки готовності випускників до здійснення освітньої діяльності з широким використанням ІКТ у різноманітних освітніх закладах.

Основою такої підготовки магістрів педагогіки є компетентнісний підхід, особистісно орієнтоване навчання, модульна побудова навчального процесу і навчальних програм. При цьому, педагогічні технології мають задовольняти наступним вимогам: концептуальності, системності, керованості, ефективності і відтворюваності.

За таких умов, навчальний процес має будуватися:

- на випереджувальній основі;
- під час навчання мають розв'язуватися проблемні ситуації;
- побудова навчального процесу з урахуванням особистісної значимості, здібностей та інтересів студентів;
- реалізація навчального процесу в діалоговій формі;
- використання групових форм навчання.

Відповідно до зазначеного, в програмі підготовки магістрів педагогіки виділяються вивчення «ІКТ в освіті та наукових дослідженнях», що орієнтоване на оволодіння студентами сучасних технологій і засобів розробки, оцінки, впровадження ІКТ в освіту та наукові дослідження. Вивчення цієї дисципліни передбачає розвиток умінь розробляти проекти, що, в першу чергу, пов'язані з ІКТ в освіті. У процесі вивчення даної дисципліни формується ІКТ – компетентність, уточнюється професійна його компетентність. Окрім цього, використовуються такі технології навчання: проблемне, рефлексивне, використання ІКТ та їх засобів, можливості глобального інформаційного простору, активні методи навчання та ін. Все це сприятиме розвитку загальнокультурних і професійних компетентностей, досвіду глибокого оволодіння науковими, міждисциплінарними поняттями.

Усе вищесказане сприятиме неперервній освіті в галузі ІКТ у межах майбутньої професійної діяльності, орієнтації на потреби сучасного ринку праці.

Специфіка змісту і технологій навчання дозволяє магістрантам розробляти:

- освітні програми підготовки в галузі ІКТ;
- навчальні матеріали для учнів, студентів з ІКТ;
- інформаційні освітні ресурси з метою підтримки різних предметів, дисциплін;
- інформаційні системи (розроблення, впровадження, супровід) для розвивального інноваційного освітнього простору;
- міждисциплінарні інтерактивні інформаційні освітні ресурси, що реалізують різноманітні моделі навколишнього світу.

Отже, навчальний процес має здійснюватися в умовах розвивального інформаційно-освітнього середовища. Це дозволяє студентам бути учасниками індивідуальних освітніх маршрутів на всіх етапах навчання: бакалавра, спеціаліста, магістра, аспіранта.

Висновок. Результати навчання магістрів свідчать, що обов'язковою умовою успішної підготовки магістрів у межах індивідуально-освітнього процесу, в якому значну роль відіграє самостійна робота студентів, є використання якісних спеціалізованих електронних навчальних ресурсів. Представлена в ресурсах детальна інформація з навчальних програм, модулів, навчальних курсів, допоможе магістранта зрозуміти статус

кожної дисципліни в кожній програмі підготовки магістрів, вибрати варіативний модуль і користуватися ІКТ у його вивченні, одержати консультацію у викладача та ін.

Все це підвищить якість підготовки магістрів, сприятиме формуванню професійної компетентності педагога.

Література:

1. Закон України «Про вищу освіту» / В. С. Журавський // Вища освіта як фактор державотворення і культури в Україні. – 2003. – С. 264-335. – К. : Видавничий ДІМ «ІнЮре».

2. Смолянинова О. Г. Развитие методической системы формирования информационной и коммуникационной компетентности будущего учителя на основе мультимедиа-технологий : автореф. ... диссертация на пед. наук / О. Г. Смолянинова. – М. : СПб, 2002.

Розглянута підготовка магістрів педагогів, формування інформаційно-комунікаційної компетентності як складової їхньої професійної компетентності в процесі вивчення відповідних дисциплін, а також у здійсненні науково-дослідної діяльності.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційна компетентність, магістр, неперервна освіта, педагогічні технології, професійна компетентність

Рассмотрена подготовка магистров педагогов, формирование информационно-коммуникационной компетентности как составляющей их профессиональной компетентности в процессе изучения соответствующих дисциплин, а также в осуществлении научно-исследовательской деятельности.

Ключевые слова: информационно-коммуникационная компетентность, магистр, непрерывное обучение, педагогические технологии, профессиональная компетентность.

The matters of undergraduate teachers' training and formation of their informational communicational competency as a constituent part of their professional competency in the process of respective subjects study as well as R&D realization have been considered in the article.

Keywords: informational communicational competency, undergraduate student, continuous learning, pedagogical technologies, professional competency.